

Sotsiaalkindlustusameti aastaraamat 2024

Downloaded 08.04.2026

Käsiraamatu uuendus 24.04.2025

Sisukord

Abivajav täiskasvanu	3
<i>Ohvriabi</i>	<i>3</i>
<i>Psühhosotsiaalne kriisiabi</i>	<i>3</i>
<i>Tugiliinid ja veebinõustamine</i>	<i>4</i>
<i>Traumast taastumist toetav vaimse tervise abi</i>	<i>4</i>
<i>Naiste tugikeskused</i>	<i>5</i>
<i>Seksuaalvägivalla kriisiabikeskused</i>	<i>5</i>
<i>Hädaohus olevad täiskasvanud perevägivalla ohvrid</i>	<i>6</i>
<i>Inimkaubanduse ohvrid</i>	<i>6</i>
<i>Taastav õigus</i>	<i>7</i>
<i>Rahvusvahelise kaitse taotlejad</i>	<i>7</i>
<i>Vägivallast loobumise toetamine</i>	<i>8</i>

Abivajav täiskasvanu

Pakume tuge kuriteo, vägivalla või kriisijuhtumi tõttu kahjustatud inimesele, et säilitada või taastada tema toimetulekuvõime ja turvatunne ning ennetada vägivalla kordumist.

Eesti ohvriabisüsteem koosneb ohvriabiteenustest ja kuriteoohvri hüvitisest. Riiklikku ohvriabi osutavad meie teenistujad, lepingulised partnerid – vabaühendused, haiglad, psühholooge koondavad ettevõtted – ja paarsada vabatahtlikku. Tänavu täitub ohvriabil 20 tegevusaastat.

Tasub meeles pidada, et keegi ei ole vägivalla eest kaitstud, kuid tähtis on teada, et alati on olemas väljapääs. Ohvriabi kriisitelefonil 116006 ja veebilehe palunabi.ee vestlusaknas pakume ööpäev läbi nõustamist eesti, vene ja inglise keeles.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Ohvriabi

Inimene võib igas elujärgus vägivallaga kokku puutuda. Vägivald on varjatud ja raskete tervisemõjudega probleem, kuid abi on olemas ja keegi ei pea murega üksi jääma. Abivajajaid aitavad ohvriabi ja teised riiklikud teenused: nõustamistelefonid, naiste tugikeskused, seksuaalvägivalla kriisiabi, vaimse tervise abi traumast taastumiseks. Abi on tasuta ja soovi korral saab esmast tuge ka anonüümselt.

Inimene saab pöörduda meie piirkondliku ohvriabitöötaja poole ning helistada ööpäev läbi kriisiabi, aga ka emotsionaalse toe ja hingehoiu telefonil, sealhulgas anonüümselt. Samuti võib vestelda palunabi.ee lehe vestlusaknas ja taotleda vaimse tervise veebinõustamist.

Ohvriabisse jõudis 3507 juhtumit ja abistati 4341 inimest, sealhulgas piirkondlike ohvriabitöötajateni jõudis 2803 uut juhtumit ja nad abistasid 3435 inimest. Kolmveerand abi saanuist olid naised. Kõige enam inimesi (853 ehk ligi neljandik) oli vanuses 36–45, ligi viiendik (669) oli 26–35-aastasi. Alaealisi oli 474 (14%). Kolmveerand pöördumistest tuli politseist, ligi 18% olid otsepöördumised.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Psühhosotsiaalne kriisiabi

Psühhosotsiaalse kriisiabiga leevendatakse inimese ärevust ja pinget ning aidatakse taastada tema turvatunnet, sidet teistega ja kontrolli oma elu üle. Peamine psühhosotsiaalse kriisiabi tegevus on psühholoogiline esmaabi (PEA) – inimlik ja praktiline viis toetada kriisi sattunud inimesi, järgides kolme põhimõtet: jälgi, kuula, aita.

Erinevalt vaimse tervise esmaabist, mis keskendub pikaajalistele vaimse heaolu probleemidele nagu depressioon ja ärevus, tegeleb PEA vahetu kriisiolukorra ja inimese esmaste vajadustega. See oskus on eriti vajalik esmareageerijatele, kes puutuvad kokku ootamatut kaotust üle elavate inimestega, kuid tegelikult saab igaüks sellega hädasolijale turvatunnet ja tuge pakkuda.

Möödunud aastal korraldasime 81 psühholoogilise esmaabi koolitust, mille läbis 973 inimest, neist pooled meditsiinitöötajad, kolmandik vanglateenistusest, PPA-st, päästeametist ja naiskodukaitsest.

Psühhosotsiaalse kriisiabi juhtumeid oli 138, toetasime 397 inimest. Kolmandik neist vajas abi lähedase enesetapu tõttu, veerand liiklusõnnetuse ja veerand muu ebaloomuliku surma tõttu. 79 korda osutasime abi kohapeal ja 60 korda telefoninõustamisena.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Tugiliinid ja veebinõustamine

Meie 12 nõustajat vastavad ohvriabi telefonil helistajaile.

Tugiliinidele tehti 15 631 kõnet, sh emotsionaalse toe tugiliinile 4524 (29%), hingehoiu tugiliinile 3053 (20%) ja kriisitefonile 5647 kõnet (36%). Meie nõustajad helistasid abivajajale tagasi 2407 korda (liin oli sissetuleva kõne ajal hõivatud või soovis helistaja ise, et talle tagasi helistataks).

Keskmine pöördumise pikkus oli 21 minutit ning kolmveerand pöördumistest olid telefonikõned ja natuke üle kuue protsendi veebivestlused. Peamised teemad olid vaimne tervis (7797 – 63%), sotsiaalsed probleemid (2357 – 19%) ja vägivald (1274 – 10%). Veebinõustamisi oli 1670, sh esmakordseid pöördujaid 585.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Traumast taastumist toetav vaimse tervise abi

Selleks et aidata inimesel kuriteo või vägivalla mõjudest taastuda, pakutakse talle psühholoogilist nõustamist või psühhoteraapiat.

Meie korraldame teenuse pakkumist ja arendamist ning koordineerime lepinguliste partnerite tegevust. Abi sai 2234 inimest, neist 1654 uued kliendid, kellest 81% naised. 38% abist läks alaealistele ja 23% 36–46-aastastele. Hüvitist maksti üle 925 000 euro. Tuge osutas 111 ettevõtet ja 187 spetsialisti.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Naiste tugikeskused

Oleme sõlminud lepingud vabaühendustega, kes osutavad kõikides maakondades naiste tugikeskuse teenust.

Tugikeskustes abistati 1894 naist ja nendega seotud 1527 last. Uusi kliente oli 1456. Majutust sai 130 naist, kes viibisid seal keskmiselt kuu aega. Enim pöördus tugikeskustesse 16–35-aastasi (25%) ja 36–45-aastasi naisi (22%) ning 70% neist (1020 naist) helistas ise.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Seksuaalvägivalla kriisiabikeskused

Eestis on neli seksuaalvägivalla kriisiabikeskust – Lääne-Tallinna keskhaigla, Tartu ülikooli kliinikum, Ida-Viru keskhaigla ja Pärnu haigla –, kus pakutakse seksuaalvägivalla ohvrile esmast psühhosotsiaalset tuge ja meditsiinilist abi. Meie roll on teenust korraldada.

Kriisiabikeskustesse pöördus 241 inimest, kellest 96% olid naised ja 4% mehed. Enamik keskusesse jõudnutest (69%) tuli sinna ise, 29% suunas politsei.

Hädaohus olevad täiskasvanud perevägivalla ohvrid

Abistamaks kiiresti ja tõhusalt inimesi, kel on suur risk kaotada perevägivalla tõttu elu või saada raskelt viga, kasutatakse Eestis Suurbritannias välja töötatud juhtumikorralduse mudelit MARAC (*multi-agency risk assessment conference*). Sellega ennetatakse perevägivalla rängimaid tagajärgi: tapmisi, suitsiide ja raskeid tervisekahjustusi ning põlvest põlve kanduva raske lähisuhtevägivalla traumasid.

Lähtume põhimõttest, et raskeid perevägivalla juhtumeid ei saa lahendada ükski asutus omaette, vaid vaja on ladusat võrgustikutööd ühise inforuumi ning eri ametkondade võimaluste ja teenustega. Meie koordineerime MARAC-i võrgustike toimimist ja koolitamist ning jälgime kvaliteeti. Ohvriabitöötaja on MARAC-i tuumiku koordinaator ja kannatanu huvide esindaja.

Möödunud aastal osutati võrgustikus abi 78 uues juhtumis, millest 60 olid seotud alaealistega. Ohvri keskmine vanus oli 38,7 aastat, üle 65-aastasi oli 4. 98,7% ohvritest olid naised, keda 96,2% juhtudest väärkohtles mees.

Inimkaubanduse ohvrid

Inimkaubanduse ohvritele osutame esmast psühhosotsiaalset tuge ja nõustamist. Meie lepingulised partnerid korraldavad juriidilist abi ja turvalist majutust ning vajaduse korral tagavad toitlustamise ja arstiabi.

Nõustasime 146 klienti 601 korda. Tuvastasime seitse inimkaubanduse ohvrit (viiel juhul oli tegu seksuaalse ja kahel juhul tööalase ekspluateerimisega). 83% nõustatud klientidest oli pärit välisriigist. 66% pöördujaist olid mehed, 32% naised. 36% pöördumistest olid telefonikõned, 31% e-kirjad ning 27% nõustamistest toimus silmast silma kohtumisena.

Taastav õigus

Taastav õigus on konfliktide ja õigusrikkumiste lahendusviis, kus õigusemõistmise ja karistamise asemel keskendutakse kogukonna stabiilsuse ja usalduse taastamisele pärast kuritegu või keerulist sündmust.

Konflikti osaliste ja kogukonna dialoogis asetatakse rõhk kannatanu õigus- ja turvatunde taastamisele ning sellele, et toimepanija mõistaks oma vastutust ja teo tagajärgi – nii saab vägivalla kordumist ära hoida. Vahendajad korraldavad asjaosaliste kohtumisi, kus räägitakse juhtunust, tekkinud tunnetest ning konflikti mõjust osalistele ja nende vajadustest.

Sotsiaalkindlustusametil on siin nii teenuse osutaja kui ka korraldaja roll. Teenust osutavad ohvriabitöötajad ja vabatahtlikud.

Mullu kasutati taastavat õigust 266 juhtumis, neist 63% olid vahendusmenetlused ja 32% konfliktivahendused. Konfliktivahendusel, taastavas aruteluringis ja taastaval vestlusel osales 263 inimest.

Rahvusvahelise kaitse taotlejad

Rahvusvahelise kaitse taotlejad on olnud sunnitud eri põhjustel kodumaalt lahkuma. Tihti pole neil Eestis esialgu toetavat võrgustikku ega kohta, kus elamisloa taotlemise ajal viibida.

Majutuskeskuses tagame nende põhivajaduste rahuldamise ja pakume tuge, et nad kohaneksid Eesti igapäevase elukorraldusega. Kaitse saanud põgenikel aitame leida püsiva elukoha mõnes omavalitsuses. Kui inimesel on kohanemiskeskuste tõttu vaja lisatuge, teeme koostööd omavalitsusega, et põgenik saaks seal tugiisikuteenust. Põgenike abistamisega seotud tegevusi rahastatakse riigieelarvest, aga kasutame ka EL-i struktuurifondide vahendeid.

Statistika

- ✓ 2024. aastal tagasime oma partneri AS-i Hoolekandeteenused kaudu majutuse ligi 220-le rahvusvahelise kaitse taotlejale. Nende hulgas oli 110 Ukraina, 44 Venemaa, 11 Gruusia, 9 Türgi, 7 Süüria ja 34 muu riigi kodanikku.
- ✓ 2024. aastal tagasid meie partnerid EL-i struktuurifondide toel omavalitsustes tugiisikuteenuse 462-le rahvusvahelise kaitse saanud inimesele, kellest enamik olid Ukraina sõjapõgenikud.

Huvitav fakt

- ✕ Meie tavapärastes majutusüksustes Vaos ja Vägeval viibijatele on tagatud eesti keele õpe ning mitmesugused kohanemist ja vaimset tervist toetavad tegevused.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025

Vägivallast loobumise toetamine

Ohvriabi nõustajad pakuvad tuge ka vägivallatsejatele, et vägivalla ring lõpetada.

Meie poole pöörduti 1967 korda, andsime nõu 777 inimesele, kellest 641 (82,5%) olid mehed ja 136 (17,5%) naised. 60% pöördujaist jõudis meieni prokuratuuri ja 20% politsei kaudu ning 11% otsis ise abi.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 24.04.2025